

**«Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» акционерлік қоғамы
жанындағы Қоғамдық кеңестің
№25 ХАТТАМАСЫ**

23 маусым 2023 ж.

Алматы қ.

**Өткізу форматы: аралас
«БЖЗҚ» АҚ ОА күндіз/
онлайн (Cisco Webex Meetings)**

ҚАТЫСҚАНДАР

«Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» акционерлік қоғамы жанындағы Қоғамдық кеңес (бұдан әрі – Кеңес, ҚК) мүшелері:

- 1) Бурабаев Ерлан, ҚК төрағасы;
- 2) Алёхова Александра;
- 3) Алтынбекова Гүлсара;
- 4) Жолдасбеков Азамат;
- 5) Донских Алевтина;
- 6) Мамажанов Әділ;
- 7) Тәжібекова Жұмагүл;
- 8) Темірханов Мұрат;

«Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» акционерлік қоғамының (бұдан әрі - БЖЗҚ) өкілдері (дауыс беру құқығынсыз):

- 1) Құрманов Ж. Б., «БЖЗҚ» АҚ Басқарма төрағасы
- 2) Егеубаева С. А., «БЖЗҚ» АҚ Басқарма төрағасының орынбасары;
- 3) Ж.Қ. Төлегенова, «БЖЗҚ» АҚ Басқарушы директоры;
- 4) А.К.Тусеева, «БЖЗҚ» АҚ Зейнетақы активтерін есепке алу және есептілік департаменті директорының м.а.
- 5) Н.А. Бақтыбаев, «БЖЗҚ» АҚ Заң департаментінің директоры;
- 6) М.А. Акмаева, «БЖЗҚ» АҚ Жұртшылықпен байланыс департаменті директорының орынбасары, ҚК хатшысы.

Шақырылған қатысушылар:

- 7) Еңбек және әлеуметтік қорғау вице-министрі Н.Е.Сағындықова;
- 8) ҚРҰБ бухгалтерлік есеп департаменті директорының орынбасары А. С. Малдыбекова;
- 9) ҚНРДА Бағалы қағаздар нарығы департаменті директорының орынбасары А. Х. Жәнібеков;
- 10) ҚНРДА Бағалы қағаздар нарығы департаменті басқармасының бастығы Р.У. Исентаева;
- 11) ҚНРДА Бағалы қағаздар нарығы департаменті басқармасының бастығы М. Р. Дастанов;
- 12) ҚНРДА Бағалы қағаздар нарығы департаментінің бас маманы Г.Р. Ғаббасова

Отырысқа Кеңестің 8 мүшесі қатысты. Кворум бар.

КҮН ТӘРТІБІ:

1) ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау вице-министрі Н. Е. Сағындықованың қатысуымен 2023 жылғы 1 шілдеде күшіне енетін Қазақстан Республикасының Әлеуметтік кодексін талқылау.

2) Зейнетақы активтері есебінен сатып алынған қаржы құралдарын есепке алу ерекшеліктері

3) Кеңес мүшесі А.М. Жолдасбековтың Әлеуметтік кодексі бойынша түсініктемелерді талқылау.

4) Ұйымдастыру мәселелері.

ҚАРАЛДЫ:

Әлеуметтік кодекстің күшіне енуі қарсаңында Қоғамдық кеңес отырысының күн тәртібіндегі бірінші мәселе ел үшін осы маңызды құжатты талқылау болды. Аталған мәселе бойынша ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау вице-министрі **Назгүл Сағындықова** сөз сөйледі. Вице-министр жаңа әлеуметтік саясат мемлекеттің ауқымды өзгерістерінің маңызды аспектісі болып табылатынын атап өтті. Әлеуметтік кодексті әзірлеу кезінде халықаралық тәжірибе зерделеніп, Еуроодақтың Әлеуметтік кодексінің құрылымы негіз ретінде қабылданды. Бірақ біздің еліміздің ерекшелігін ескере отырып, еңбек және әлеуметтік қорғау саласындағы қолданыстағы заңнама зерделеніп, жүйеленді және новеллалардың біркелкілігі қамтамасыз етілді. Вице-министр кодекстің басты новеллаларын жариялауға егжей-тегжейлі тоқталып, оның құрылымына назар аударды, онда барлық тараулар ел азаматының туғаннан бастап қартайғанға дейінгі өмірлік цикліне сәйкес орналасқан.

Вице-министр бірінші новелла мемлекеттік органдардың барлық қолданыстағы ақпараттық жүйелерінің деректері негізінде қалыптастырылатын және 6,3 млн қазақстандық отбасы немесе 19,4 млн азамат туралы ақпаратты қамтитын отбасының цифрлық картасына арналғанын атап өтті. Оны іске асырудың басты мақсаты – қазақстандықтардың мемлекеттік қолдау жүйесіне тең қолжетімділігін қамтамасыз ету. Цифрлық карта әлеуметтік саясаттың бағыттарын қалыптастыру, сондай-ақ отбасы мүшелерінің әлеуметтік мәртебесі мен әл-ауқатының дәрежесіне сүйене отырып, оларға мемлекеттік қолдау көрсету туралы адамдарды хабардар ету құралы ретінде қызмет етеді. Ол сондай-ақ жәрдемақылар мен төлемдер ақпараттық жүйенің деректері негізінде проактивті форматта тағайындалатынын атап өтті.

Вице-министр балалары бар отбасыларды әлеуметтік қолдаудың жаңа тәсілдері туралы айтып берді, ол отбасының цифрлық картасын пайдалана отырып, әлеуметтік мәртебеге сүйене отырып жүзеге асырылатын болады.

Сонымен қатар, атаулы әлеуметтік қолдау, әлеуметтік қызметтердің қолжетімділігін арттыру, әлеуметтік сақтандыруға, сондай-ақ халықты жұмыспен қамтуға қатысты новеллалар талқыланды.

Зейнетақымен қамсыздандыру саласына ерекше көңіл бөлінді. Назгүл Серікқызы базалық және ортақ зейнетақы мөлшерін есептеу өлшемдерінің өзгеруі, базалық зейнетақы төлемдерінің ең төменгі мөлшерін кезең - кезеңімен 70% - ға, ең жоғары өлшемін ең төменгі күнкөріс деңгейінің 120% дейін жеткізу туралы хабардар етті.

Зейнетақы мөлшерін арттыруға, оның ішінде жұмыс берушілердің міндетті зейнетақы жарналары (МЗЖ) есебінен жұмыскерлердің пайдасына шартты-жинақтаушы зейнетақы құрамдауышын енгізу ықпал ететіні атап өтілді. ЖМЗЖ 2024 жылғы 1,5%-дан 2027 жылға қарай 5%-ға дейін бес жыл ішінде кезең-кезеңімен енгізілетін болады. Бұл шара қазақстандықтардың келешек ұрпағын зейнетақымен қамсыздандыру деңгейін арттыруға бағытталған. Олардың зейнетақы мөлшері зейнетақы аударымдарына тікелей байланысты және ол 3 негізгі құрамдауыштан тұрады: базалық зейнетақы төлемі және ортақ зейнетақы – мемлекеттен, жеке жинақтаушы – қызметкердің аударымдары мен жұмыс берушінің кәсіби жарналары есебінен, сондай-ақ шартты-жинақтаушы – жұмыс берушілердің жарналары есебінен жинақталады.

Вице-министр, сонымен қатар, Әлеуметтік кодекс салымшылардың өз активтерін басқару құқығын кеңейтетінін атап өтті. Әлеуметтік кодекс шеңберінде зейнетақы активтерін инвестициялық портфельді басқарушыға (ИПБ) беру жөніндегі нормалар қабылданды, олар мыналарды көздейді:

- зейнетақы жинақтарының жеткіліктілігінің ең төменгі шектерін алып тастау;
- салымшының мәлімдемесіне сәйкес, жеке компанияларға зейнетақы активтерінің 50% - дан аспайтын бөлігін басқаруға беру мүмкіндігі;
- ИПБ-ға берілген зейнетақы активтеріне мемлекеттік кепілдіктердің болмауы;
- зейнетақы активтері бойынша кірістілікті қамтамасыз ету бойынша ИПБ-ларға қосымша талаптар белгілеу.

Вице-министрдің баяндамасын талқылай отырып, Кеңес мүшелері жұмыс берушінің жарналары есебінен қызметкердің жинақтарының жеке сипатын енгізе отырып, заңнамаға өзгерістер енгізу қажет деген пікір білдірді. Өйткені бұл әлеуметтік әділеттілік қағидаттарына және жинақтаушы зейнетақы жүйесінің идеологиясына – зейнеткерлікте өмір сүруді қамтамасыз ету үшін еңбек қызметі кезеңінде өзінің жеке зейнетақы жинақтарын қалыптастыруға жауап береді.

Кеңес мүшелері ЖМЗЖ енгізу жағдайында қызметкерлердің жинақтарына жеке көзқарас болмаған кезде өз қызметкерлері үшін жарналарды адал төлейтін жұмыс берушілер жинақтары аз азаматтардың зейнетақы шығындарын жабуға мәжбүр болатынына аландаушылық білдірді. Кеңес мүшелері жұмыс берушілер жинақтау деңгейі төмен адамдардың жекелеген санаттарының зейнетақыларын толтыру бойынша мемлекеттік функцияны орындамауы тиіс деген пікір білдірді. Сонымен қатар, тарату жүйесі және жалақы қорына қосымша ауыртпалық жұмысшылардың таза жалақысын жасыруға ықпал етеді.

Ерлан Бурабаев мемлекет алдындағы басты міндет - халықты жинақтарға ынталандыру, ал адал жұмыс берушілер есебінен жинақтардың бір бөлігін алып қойған немесе олардың деңгейі төмен адамдардың зейнетақыларына арналған шығыстарды жабу емес екенін атап өтті.

Вице-министр бұл мәселе бойынша әлі түпкілікті шешім қабылданбағанын және ол, оның ішінде Қазақстан Республикасы Кәсіподақтар Федерациясының қатысуымен жария талқыланатынын түсіндірді. Сондай-ақ, ол жұмыс берушілердің өз қызметкерлерінің пайдасына жарналары есебінен қалыптастырылатын шартты-жинақтаушы компонентті енгізу 2015 жылы жүзеге асырылғанын атап өтті. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, Халықты әлеуметтік қамсыздандыру үшін жауапкершілікті мемлекет, жұмыс беруші және қызметкер арасында бөлу моделі әділ және тиімді болып табылады. Оны іске асыру үшін жинақтаушы зейнетақы жүйесінің қалыптасу кезеңінде оған жұмыс берушіні кезең-кезеңімен неғұрлым белсенді қатысуға қосу жоспарланды, ол Кодекс шеңберінде енгізілуде. Вице-министр шартты-жинақтаушы зейнетақы жүйесі шеңберіндегі зейнетақы төлемдері азаматтарға өмір бойы жүзеге асырылатынын атап өтті. Бұл ретте азаматтардың жұмысынан айырылу және асыраушысынан айырылу тәуекелдері жабылады.

Кеңес мүшелері бұл мәселені талқылау бойынша жұмыс тобына қатысуға дайын екендіктерін білдірді.

Кеңес мүшесі **Тәжібекова Жұмагүл** 2024 жылғы 1 қаңтардан бастап БЖТ-ны жою фактісіне аландаушылық білдіріп, неге мұндай шешім қабылданғанын және БЖТ-ны еңбек өтілінде төлеу кезеңі ескеріле ме деп сұрады. Сондай – ақ, ол бұл шара жеке кәсіпкерді тіркеуге мәжбүрлеу деп болжады.

Вице-министр БЖТ Әлеуметтік емес, Салық кодексіне сәйкес жойылатынын түсіндірді. Бастапқыда БЖТ өзін-өзі жұмыспен қамтығандарды көлеңкеден шығару мақсатында 2024 жылға дейінгі уақытша шара ретінде енгізілді. Алайда, бұл мәселе Салық кодексі шеңберінде қосымша пысықталатын болады, БЖТ-ның барлық төлемдері зейнетақы мөлшерін айқындау кезінде ескерілетін болады.

ҚК мүшелері сондай-ақ ИПБ-ға аударылатын жинақтардың сақталуына қалай кепілдік берілетінін сұрады.

Вице-министр Қазақстан Республикасының Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі ИПБ-ға ерекше талаптар әзірлейтінін түсіндірді. Салымшылардың құқықтарын

кеңейту жөніндегі норма ерікті және әлемдік тәжірибеге сәйкес. Ол бойынша азаматтар өз активтерін ықтимал тәуекелдерді ұғына отырып басқаруға құқылы. Зейнетақы жинақтарын ИПБ-ның басқаруына аудару кезінде мемлекеттің кепілдігі басқарушы компанияның зейнетақы активтері кірістілігінің ең төменгі деңгейін қамтамасыз ету жөніндегі кепілдігімен ауыстырылады. Ол нарықтағы ИПБ-ға басқаруға берілген зейнетақы активтерінің орташа өлшенген кірістілігін негізге ала отырып есептеледі.

Ұсыныстар түсті:

- ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің 2023 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енетін Қазақстан Республикасы Әлеуметтік кодексінің негізгі аспектілері туралы баяндамасы назарға алынсын;
- ҚК ұсынымдары қамтылған хат дайындау және ЖМЗЖ енгізу мәселелері жөніндегі комиссияға ҚК мүшелерін қосуды бастау.

Дауыс берді:

"қолдаймын" - 8

"қарсымын" - 0

"қалыс қалдым" – 0.

Шешім қабылданды.

Екінші сұраққа ауыса отырып, Кеңес "БЖЗҚ" АҚ Зейнетақы активтерін есепке алу және есептілік департаменті директорының м.а. **Әлия Түсееваның** зейнетақы жинақтарының есебін жүргізу ерекшеліктері туралы ақпаратын тыңдады. Баяндамашы зейнетақы активтері бойынша инвестициялар портфеліне сатып алынған қаржы құралдарын есепке алу процесін, қаржы активтерінің сыныптамасын (ХҚЕС стандарттарымен және "БЖЗҚ" АҚ пайдаланатын стандарттармен салыстырғанда), қаржы активтерінің санатына жатқызу тәртібін, оларды бағалау қағидаларына және т. б. сәйкес амортизацияланған және әділ құн бойынша бағалауды реттейтін негізгі нормативтік-құқықтық актілер туралы хабардар етті. Сондай-ақ, шет елдердегі зейнетақы қорлары/операторлары қолданатын қаржылық есептілік стандарттары туралы ақпарат берді.

Баяндаманы ұсынғаннан кейін Кеңес мүшесі **Мұрат Темірханов** зейнетақы активтері бойынша есептілікті оның дұрыстығына кепілдік беретін және активтерді әділ құн бойынша бағалауды ескеретін халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ҚЕХС) сәйкес қолдану қажеттігін атап өтті. Ол өз пікірін ағымдағы күнге активтерді инвестициялаудан түскен нақты пайданы/шығынды көрсететін есеп арқылы салымшылар мен сыртқы пайдаланушылар зейнетақы активтерін басқарудың тиімділігін объективті бағалай алады деп тұжырымдады.

Кеңес отырысына шақырылған Ұлттық Банктің (ҚРҰБ) және Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің (ҚНРДА) өкілдері осы мәлімдемеге түсініктеме берді.

ҚНРДА бағалы қағаздар нарығы департаменті директорының орынбасары Алмабек Жанбеков бухгалтерлік есеп стандарттарын ҚРҰБ айқындайтынын, бұл ретте "БЖЗҚ" АҚ жылдық аудиттелген есепте ақпаратты толық көлемде көрсететінін және ашатынын, қабылданған стандарттардың активтерін есепке алуда ХҚЕС стандарттарымен түбегейлі айырмашылықтар жоқ екенін түсіндірді.

Алайда, мөлшерлемелердің едәуір өсуі жағдайында өтелгенге дейін ұсталатын ұзақ мерзімді бағалы қағаздарды ағымдағы ставкалар бойынша үнемі қайта бағалаудың қажеті жоқ, ал инвестициялардың мерзімінен бұрын сипатын ескере отырып, оларды амортизацияланған құн бойынша жіктеген жөн, бұл ставкалардың жиі ауытқуы мен бір экономикалық цикл ішінде шамадан тыс құбылмалылықтың әсерін болдырмауға мүмкіндік береді, бұл ауытқулар пайданың экономикалық мәнін көрсетпейді/ұзақ мерзімді аспектідегі шығындар.

ҚРҰБ Бухгалтерлік есеп департаменті директорының орынбасары Әсел Малдыбекова "БЖЗҚ" АҚ қабылданған есептілік стандарттары ХҚЕС стандарттарына қайшы келмейтінін атап өтті. Әр елдің өзіндік есеп беру стандарттары бар. ХҚЕС – бұл компаниялардың қаржылық есепті қалай жүргізетінін, онда қандай экономикалық операцияларды көрсететінін және есептілікті қалай жасау керектігін анықтайтын ережелер жиынтығы. ХҚЕС тек қаржылық есептілікті жасау қағидаттарын сипаттайды. Бұл пайымдауларды қолданудың өзгергіштігін болжайды, ал қабылданған Ұлттық бухгалтерлік есеп стандарттары оны жүргізу мен рәсімдеу тәсілдерін қатаң реттейді. Ол "БЖЗҚ" АҚ активтерді әділ құны бойынша біржақты бағалайтынын атап өтті. Алайда, жіктеу мәселесі өзекті: ол үшін қандай алғышарттарды қолдану керек. Ол кейде құралды ағымдағы құны бойынша көрсетудің қажеті жоқ жағдайлар да болатынын атап өтті. Өйткені уақытша шығынды белгілеу зейнетке қазір шығатын адамдардың зейнетақы мөлшеріне әсер етуі мүмкін.

Зейнетақы активтері – "ұзақ күтетін" ақша болғандықтан, бұл тәсілді Кеңес мүшелері **Әділ Мамажанов** пен **Азамат Жолдасбеков** қолдады. Олар зейнетақы портфелінің ұзақ мерзімді инвестицияларын бағалау кезінде бірінші кезекте көрсеткіштердің қысқа мерзімді өзгерістерін емес, салымшылар алдындағы міндеттемелерді орындау үшін активтер құнының жеткіліктілігінің арақатынасын ескеру қажет екенін атап өтті.

Толық [ақпарат](#) - на сайте enpf.kz.

Төмендегі ұсыныстар түсті:

- зейнетақы жинақтарының есебін жүргізу туралы есеп назарға алынсын;
- 2014-2016 жылдар арасындағы кезеңге баса назар аударып, ҚРҰБ мен ҚНРДА-ға зейнетақы активтерінің есебі бойынша сұраныс жасау.

Дауыс берді:

«қолдаймын» – 8

«қарсымын» – 0

«қалыс қалдым» – 0.

Шешім қабылданды.

Үшінші мәселе аясында, Кеңес мүшесі Азамат Жолдасбеков бұған дейін жіберген түсініктемелер бойынша БЖЗҚ өкілдері материалдың жұмысқа қабылданғанын айтты. Қордың құзыретіне кіретін мәселелер бойынша жауаптар жіберілетін болады. Әлеуметтік кодекстің БЖЗҚ қарамағына кірмейтін нормалары бойынша құзыреттер бойынша талдау жүргізіледі және материал тиісті мемлекеттік органдарға жолданады.

Төмендегі ұсыныстар түсті:

- материалды тиісті мемлекеттік органдарға жібере отырып, Кеңес мүшесінің ескертулеріне сәйкес жұмысты жалғастыру;

Дауыс берді:

«қолдаймын» – 8

«қарсымын» – 0

«қалыс қалдым» – 0.

Шешім қабылданды.

Төртінші мәселе бойынша Кеңес бірқатар ұйымдастырушылық мәселелерді шешті. Атап айтқанда, Кеңес оның 2022 жылғы жұмысы туралы есепті қарады және ҚК басшылығын сайлау өткізілді.

Ұсыныс түсті:

- Кеңестің төрағасы болып Қазақстан қаржыгерлері қауымдастығының басқарушы директоры Ерлан Бурабаев сайлансын;

Дауыс берді:

- «қолдаймын» – 7
- «қарсымын» – 0
- «қалыс қалдым» – 1.

Шешім қабылданды.

Ұсыныс түсті:

- Кеңес төрағасының орынбасары болып журналист Ирина Ледовских сайлансын;

Дауыс берді:

- «қолдаймын» – 8
- «қарсымын» – 0
- «қалыс қалдым» – 0.

Шешім қабылданды.

Ұсыныс түсті:

- 2022 жылы істелген жұмыстар есебі назарға алынсын;

Дауыс берді:

- «қолдаймын» – 7
- «қарсымын» – 0
- «қалыс қалдым» – 1.

Шешім қабылданды.

ШЕШТІ:

Отырыстың күн тәртібіндегі 1 мәселе бойынша:

- ҚР Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің 2023 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енетін Қазақстан Республикасы Әлеуметтік кодексінің негізгі аспектілері туралы баяндамасы назарға алынсын;
- ҚК ұсынымдары және ҚК мүшелерін ЖМЗЖ енгізу мәселелері жөніндегі комиссияға қосуды бастау туралы хат дайындалсын.

Отырыстың күн тәртібінің 2 мәселесі бойынша:

- зейнетақы жинақтарының есебін жүргізу ерекшеліктері туралы есеп назарға алынсын;
- 2014 жылдан 2016 жылға дейінгі кезеңге баса назар аударып отырып, ҚРҰБ және ҚНРДА-ға зейнетақы активтерін есепке алу бойынша сұраныс жасалсын;

Отырыстың күн тәртібінің 3 мәселесі бойынша:

- материалды тиісті мемлекеттік органдарға жібере отырып, Кеңес мүшесінің ескертулеріне сәйкес жұмыс жалғастырылсын.

Отырыстың күн тәртібінің 4 мәселесі бойынша:

- 2022 жылы атқарылған жұмыстар туралы есеп назарға алынсын;
- Кеңес төрағасы болып Қазақстан қаржыгерлері қауымдастығының басқарушы директоры Ерлан Бурабаев сайлансын;
- Кеңес төрағасының орынбасары болып журналист Ирина Ледовских сайлансын.

ҚК төрағасы

Е. Бурабаев

ҚК хатшысы

М. Акмаева